

СТАНОВИЩЕ

Относно: дисертационен труд на Ирина Бориславова Славова,
Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по техника и технологии
Докторска програма Методика на обучението по техника и технологии

Научна област: 1. Педагогически науки

Тема на дисертационния труд: **“МОДЕЛ ЗА ЕКОЛОГИЗАЦИЯ НА
УЧЕБНОТО СЪДЪРЖАНИЕ ПО ТЕХНОЛОГИИ И
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО“**

Научен ръководител: проф. д.ик.н. Маргарита Кирилова Бонева

Автор на становището: доц. д-р Диана Стойчева Митова

Технически факултет, ЮЗУ «Неофит Рилски» - Благоевград

1. Съответствие на процедурата с нормативната уредба.

Становището е изготвено в изпълнение на Заповед № РД-16-005 /26.01.2026 г. на Ректора на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, за участие в научно жури, по процедурата за защита на дисертационен труд разработен от Ирина Бориславова Славова, на тема “Модел на екологизация на учебното съдържание по технологии и предприемачество“. Представени са всички необходими документи по защитата: дисертационен труд, автореферат, публикации, справка за приносите, декларация за авторство и справка за изпълнение на националните минимални изисквания и те са в съответствие с действащата нормативна уредба.

2. Общо представяне на докторанта

Ирина Бориславова Славова е придобила бакалавърска и магистърска степен по специалност „Социални дейности“ в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“. Професионалният ѝ опит е предимно административен. От 2021 г. е зачислена като редовен докторант към Педагогическия факултет на същия университет и е отчислена с право на защита през 2024 г.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

3.1. Оценка на актуалността и научно-теоретичната обосновка

Проблемът за глобалните екологични проблеми на съвременното общество и необходимостта от въвеждане на екологично съдържание в учебните програми е особено актуален днес. Прави впечатление, че в настоящия дисертационен труд, този проблем е разгледан твърде повърхностно. В теоретичният обзор липсва задълбочен анализ и систематизиране на ключови съвременни проучвания върху проблема за интегриране на екологичното образование и технологичното обучение. Акцентът е поставен върху въвеждане на множество екологични понятия (като екологично образование, екологична грамотност, екологична култура, екологичен мироглед и др.), без да бъдат съдържателно интерпретирани съобразно тематиката на труда.

3.2. Оценка на структурата и обема

Представеният дисертационен труд е в общ обем от 200 страници и формално следва класическата структура – увод, три глави, заключение, приноси, приложения (анкета за екологична грамотност; речник с екологични понятия, 1 таблица, и библиография с включени 152 източника). Въпреки това се констатира редица съществени проблеми. Анализът на съдържанието показва сериозен дисбаланс между теоретичната и емпиричната част.

1 глава „Екологизация на учебното съдържание – същност и значение“ е прекомерно описателна по отношение анализиранияте научни концепции и авторски разработки, без да предлага критичен анализ на съвременното състояние на проблема. Тук е важно да отбележа, че литературните източници не са цитирани коректно, като се посочват последователно няколко - на места от три до пет различни източника (стр. 12, 21, 23, 26 и т.н.), без точната страница на цитата. Не става ясно кой точно е цитирания автор. Голяма част от текста (особено терминологичния апарат) е запълнена с общи дефиниции на екологични понятия, които имат по-скоро информативен характер. Липсва ясна логическа връзка между отделните параграфи, което създава впечатление за фрагментарност.

2 глава “Предприемачество – същност и значение“, в съдържателно отношение представя общи теоретични постановки, анализирани извън контекста на изследователската теза. Не става ясно защо се анализират в теоретичен план понятия като „вътрешно и консултантско предприемачество; „експертно, процесно и обучаващо консултиране“ и др. (стр. 56-58). По-късно, в друг параграф III.1. (стр. 69) авторът отново се връща на темата за предприемачеството като ключова компетентност на отделните държави в ЕС, с анализ на документи на Европейската комисия, което е извън темата и излишно обременява основния текст на разработката.

3 глава с включените параграфи, съдържа подробен анализ на обучението по предмета „Технологии и предприемачество“ като обект на училищното образование и технологично обучение, без основно да се акцентира върху проблема за екологизацията. Прави се описание на учебното съдържание в различните образователни степени (от 1-7 клас), което води до излишно възпроизвеждане на учебните програми, учебници и помагала (стр.88- 135) и заема значителен обем от труда. Съдържанието в параграф III.2. „Препоръки към учебните програми по технологии и предприемачество“ е извън обхвата на изследвания проблем. Установяват се и някои фактологични неточности като например, текстът поместен на стр.67 „Часовете по Технологии и предприемачество започват от първи клас и продължават до края на прогимназиалния етап...“ е неточен, тъй-като предметът се изучава като задължителен и в първи гимназиален етап (8 и 9 клас).

В 4 глава „Екологизация на учебното съдържание по „Технологии и предприемачество“, авторът отново в теоретичен план анализира целите и областите на компетентност на технологичното обучение в начален и прогимназиален етап. Връзката с екологизация на учебното съдържание и въвеждането на екологичните понятия чрез съдържателните ядра на технологичното обучение е недостатъчно обоснована.

3.3. Оценка на методиката на изследването

Емпиричното изследване е ограничено по обхват, с недостатъчно аргументирана извадка (анкетното проучване е проведено сред 59 учители в начален и прогимназиален етап, само от град Шумен). Броят на учителите, преподаващи учебния предмет „Технологии и предприемачество“ е едва 22. Проведеното анкетно проучване показва дефицит по отношение на екологичната грамотност на самите педагози (напр. едва 25,4% познават термина „екологична криза“), а авторът не предлага адекватна методика за преодоляване на този дефицит чрез своя модел. Не се демонстрира достатъчна методологическа компетентност при определяне на **обекта, предмета, целта, задачите и работната хипотеза**, както и при интерпретация на резултатите от изследването.(стр.8) Хипотезата е неточно формулирана чрез твърдението, че „екологизацията... е гаранция за формиране на екологична култура“, което по същество не подлежи на проверка, а е нормативно заложено изискване. Направените изводи не произтичат пряко от получените резултати. Избраната изследователска методика не доказване на ефективността на предложения модел .

3.4. Оценка на публикациите и автореферата.

Посочени са 3 публикации, които покриват наукометричните показатели, определени в съответствие с чл. 2б, ал. 2 от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагането му. По моя преценка, представените публикации не се препокриват съдържателно с темата за екологизацията на учебното съдържание по технологии и предприемачество. Авторефератът отразява най-съществената част от информацията, заложена в съдържанието на дисертационния труд. Не се установява сходство и плагиатство с чужди трудове на дисертационен труд.

3.5.Лични впечатления

Нямам лични впечатления от работата на докторантката.

4. Оценка на научно-приложните приноси

- ⇒ В теоретичната обосновка преобладава описателен преглед на нормативни документи и общи теоретични постановки, без да се прави критичен анализ на съвременното състояние на проблема.
- ⇒ В разработения „Модел за екологизация на учебното съдържание по Технологии и предприемачество“ (стр.139), липсва необходимата научно-теоретична обосновка. Същият не е представен чрез ясна структурно-функционална схема и механизми за внедряване в педагогическата практика.
- ⇒ В Програмата за екологизация на учебното съдържание не се откриват ясни индикатори за ефективност и доказателства за устойчивост на предложената педагогическа технология.
- ⇒ Количественият и качествен анализ на резултатите от изследването не установяват, че разработения модел за екологизация на технологичното обучение е практически приложим и доказано ефективен.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На този етап от съставяне, разработката не в завършен вид и е налице необходимост от допълване и реструктуриране. Не се открояват иновативни значими приноси, както в научно-теоретичен, така и в практико-приложен аспект. Необходимо е доказване на тяхната достоверност, чрез провеждане по-голям брой процедурни верификации на събраните база данни, както и включване на по-голям брой участници в изследването. По моя преценка трудът не отговаря на изискванията за дисертация за придобиване на образователна и научна степен "доктор", съгласно Закона за развитие на академичния състав и Правилника за неговото прилагане.

Предлагам, дисертационния труд на Ирина Славова да бъде преработен, като се отстранят посочените пропуски в срок от 1 година, считано от настоящата дата (в съответствие с посочения в Правилника за развитие на академичния състав на ШУ Чл. 31. (изм./доп. АС от 26.11.2021 г.), след което да се открие нова процедура за защита.

На основание на направените критични бележки на разработката, давам отрицателна оценка на дисертационния труд и предлагам на уважаемите членове на научното жури да вземат решение да не присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Ирина Славова, по Научната специалност Методика на обучението по техника и технологии, в Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... област на висше образование: 1. Педагогически науки.

22.02. 2026 г.
гр. Благоевград

Изготвил становището:.....
(доц. д-р Диана Митова)